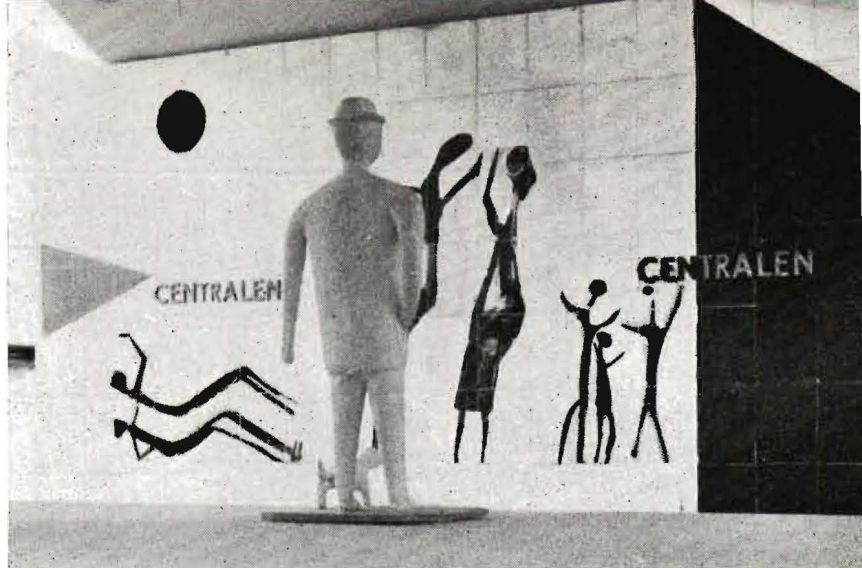

Den stympade T-banetävlingen

AV KONSTNÄR OLLE GILL

Den överväldigande delen av konstnärerna har alltid velat se det som självfallet med en konstnärlig medverkan vid utformningen av T-banestationerna i Stockholm. När tävlingen så kom till stånd blev det ändå med ett nödrop. Den ropande har framför allt varit målaren Vera Nilsson. Hon är den i konstnärskåren som jobbat mest för saken och som varit främsta pådrivare hos myndigheterna.

Att tävlingstiden kom att få den orimligt korta tiden av sex veckor får nog vederbörande myndigheter svårt att tillfredsställande motivera inför Vår Herre. Konstnärerna, som accepterade, har det nog lättare därvidlag. Vi har ända sedan T-banan började byggas hävdad, att vår rätt till medskyldighet i detta miljöskapande var självklar. Vi har ansett, att det inte endast är arkitekter och ingenjörer som borda få sätta sin prägel på T-banan.

Varför gjorde man för övrigt inte redan på ett mycket tidigt stadium en idétävling? Man måste väl redan för åtskilliga år sedan ha vetat i stort och i princip hur det skulle te sig. Då hade man haft ett material, som man haft god tid att bearbeta och utveckla.

Som det nu blev, ansåg vi, att vi trots allt och väl medvetna om att det skulle bli ett äventyr, ändå borde ta chansen. Får vi inte in en fot nu får vi det aldrig, var väl situationen i ett nötskal. Så blev det då en tävling och en prisnämnd utsågs. Den kom att bestå av fem borgarråd och sex konstnärer med suppleant — men ingen arkitekt. Det är ju en för sitt ändamål rätt ovanlig sammansättning av en prisnämnd. Som medlem av konstnärgruppen i juryn kan jag dock säga, att borgarråden redan från början deklarerade, att den estetiska bedömningen av det insända materialet helt skulle föras av oss konstnärer. Så nog är det vi som får ta på oss ansvaret därvidlag och frita bor-

garråden från beskyllningen att vara kompetenta konstbedömare.

SS:s arkitekt Magnus Ahlgren hade givetvis fullständig tillgång till det insända materialet samtidigt som han deltog i nämndens diskussioner. Jag tror heller inte, att vi i någon väsentlig punkt hade alltför avvikande mening om vad som kunde vara lämpligt i sammanhanget. Även den rent tekniska expertisen med överingenjör Ribbing i spetsen hade vid varje sammanträde tillfälle att framföra sitt veto mot ur dess synpunkt omöjliga förslag. Så skedde också vid några tillfällen.

Mängden av tävlingsförslag var verkligen imponerande. Och vilket gediget arbete hade man inte lagt ned på skisser och modeller, — fullständigt fantastiskt med tanke på tiden. Målarna dominerade stort medan endast några få skulpturförslag sänts in.

När alla de insända förslagen samlats i den för ändamålet alldeles utomordentliga Söderhallen, gjorde var och en av oss i konstnärgruppen enskilda upptäcktsfärder i detta hav av färglagda idéer. Till en början föreföll det hela oöverskådligt och svårbedömt. Så småningom lyckades vi dock utforska allt i detalj och skaffa oss bärande skäl till en slutbedömning för att fördela prissumman och rekommendera förslag till utförande. Under den tid bedömningen pågick hade vi täta sammanträden med hela juryn plus den tekniska och ekonomiska expertisen inom SS. Härvid gick vi alla tillsammans igenom tävlingsmaterialet och vi konstnärer fick då tillfälle att undan för undan redovisa för hur långt vi hade kommit i bedömningen.

Det visade sig rätt snart att inget förslag ensamt kunde läggas till grund för en helhetslösning av det komplicerade T-banebygget. Rätt få hade för övrigt av naturliga skäl givit sig på att famna hela det stora

komplexet. Däremot var ett antal otvivelaktigt av den art och höga kvalitet att de skulle prisbelönas och komma till utförande. Genom att om-disponera och kombinera dessa förslag ansåg vi oss ha åstadkommit den efter omständigheterna riktigaste lösningen på uppgiften. Och vi tycker nog också att resultatet av tävlingen klart visar, att det behövs medverkan av folk med bildfantasi och miljö-känsla av det slag som de bästa här visat upp för att det arkitektoniska och tekniska utformandet skall få fullödlig miljöverkan.

För att efter tävlingens slut kunna fortsätta samarbetet med SS vid förslagens utförande har tillsatts en tremannagrupp ur juryn bestående av professor Sven Erixon, bildhuggare Bror Marklund och konstnär Tor Hörlin med konstnär Karl Axel Pehrson som suppleant.

När tävlingen utlystes hette det, att den skulle omfatta konstnärlig utsmyckning av i första hand T-banestationen Centralen samt i mån av tillgång på goda förslag även stationerna Slussen och Gamla Stan. Denna naturliga kontinuitet kommer kanske tyvärr att spräckas, då Stockholms Stad f. n. inte velat anslå mer än 350 000 kr av de 800 000 som ford-rats för de tre stationerna. Man ansåg sig endast ha råd att nu bekosta Centralen, men inte ens där räcker den anslagna summan till hela den av juryn beslutade utsmyckningen. Med största beklagande har tremannagruppen tvingats att krympa ned och i vissa fall låta några förslag helt utgå för att få pengarna att räcka till. Det är verkligen stor skada, ty här fanns ju verkligen chansen att ge stockholmarna en riktigt vacker och festlig miljö. Man får dock hoppas att Stockholms stad ändrar på sin uppfattning och ger spårvägen möjlighet att utföra utsmyckningen i den från början planerade omfattningen.